

Delavska enotnost

NOVO POSOJILLO — HITREJŠA POT V SOCIALIZEM

GLASILO GLAVNEGA ODBORA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Leto VI. — šte. 33.

Ljubljana, 11. avgusta 1950

Izvod 4 din

PRIPRAVE ZA VOLITVE delavskih svetov in upravnih odborov podjetij so že v polnem razmahu

Velika živahnost, ki vlada te dni v naših kolektivih s pripravami na volitve delavskih svetov in upravnih odborov podjetij dokazuje, da se naš delavski razred v celoti zaveda velikih pridobitev in pravic, ki mu jih daje novi zakon o gospodarstvu z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih.

Večina sindikalnih podružnic je že dala ljudskim odborom predloge za število članov DS v njihovih podjetjih in katerega dne naj bi se volitve vršile. IO OLO Radgona je prvi razpisal volitve DS že za vsa podjetja na svojem področju. Tudi OLO Soštani, Ilirska Bistrica in Trebnje so razpisali volitve DS že za vsa podjetja na svojem področju.

Pravilni potek volitev DS, po navodilih za prve volitve DS in upravne odbore v veliki meri zavisi od delavnosti koordinacijskih komisij za volitve DS pri OLO odnosno MLO in RLO. Te morajo biti v stalnem stiku s terenom in imeti pregled nad vsemi volilnimi pripravami na svojem področju. Kjer te komisije pravilno razumejo svoje naloge, tam bodo volitve DS nedvomno dobro uspeli in ne bo nepotrebnega zamujanja rokov in tudi vse nejasnosti v zvezi z navodili bodo pravočasno razčiščene. Komisije bodo tako nejasna vprašanja, ki jih same ne morejo rešiti signalizirale komisijam za delavske svete pri Svetu za zakonodajo in izgraditev ljudske oblasti pri vladi LRS, ki vsak dan sproti rešuje te probleme. Te komisije morajo zahtevati od tistih podružnic, ki doslej še niso dale predlogov za volitve DS, da to nemudoma stori.

Opaža se, da se je na terenu vse premalo resno pristopilo k študiju navodil za volitve DS in tudi temeljnega zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij. Zato je treba, da naši kolektivni in zainteresirani čimprej ponovno in podrobno proučujejo zakon in navodila. Za nejasna vprašanja pa naj zahtevajo pojas-

nila. V posebno težkih primerih pa lahko dajo z ozirom na specifičnost podjetja tudi konkretne predloge za čimlažjo izvedbo volitev DS.

Navajamo nekaj vprašanj in odgovorov, ki so najpogostejša in za katera je največ nejasnosti na terenu. Glede volilne pravice vajencev je treba vedeti, da te pravice nimajo, ker ti niso v delovnem razmerju, t. j. nimajo delovnih, temveč učne pogodbe.

Tudi tuji strokovnjaki, ki imajo veljavne delovne pogodbe s podjetjem, nimajo volilne pravice, ker so tuji državljanji in kot taki ne morejo upravljati s podjetji, ki so last jugoslovenskih delovnih ljudi.

Jasno pa je, da imajo volilno pravico vsi tisti upokojenci, ki so ali kot delavci ali kot uslužbenci celodnevno zaposleni in so v rednem delovnem, odnosno službenem razmerju s podjetjem.

Kako izvesti volitve v podjetjih, ki imajo razstresene svoje obrate ali poslovalnice v več okrajih, bo najbolje rešeno tako, da se postavijo v vseh takšnih obratih ali poslovalnicah volišča in tričlanski volilni odbori, kjer se bodo na dan volitev vršile volitve na podlagi skupne kandidatske liste. Seveda je moral takšen, od matičnega podjetja oddaljen obrat izvoliti poprej na sestanku svoje kandidatske kot zastopnike obrata ali poslovalnice za skupno kandidatsko listo. V primeru da ima podjetje zelo veliko število poslovalnic, ni nujno, da so vse te zastopane v DS.

Rešen še tudi ni problem, kako izvesti volitve v podjetjih, ki imajo veliko število medsebojno zelo oddaljenih poslovalnic, z zelo majhnim številom uslužbencev kot so n. pr. okrajni magazini in slično, kjer praktično sploh ni mogoče postaviti volilnega odbora, t. j. v poslovalnicah, ki imajo 1-2 uslužbenca. Način

volitev za ta podjetja se še proučuje in bo pravočasno objavljen.

Nadalje tudi še ni rešeno vprašanje, kako izvesti volitve v tistih gradbenih podjetjih, ki imajo več gradbišč, kot je n. pr. gradbeno podjetje Gradis. Ni še jasno ali bo skupni DS za celotno podjetje ali za vsako gradbišče posebej. Tudi vprašanje volitev DS v železniškem omrežju, v poštnem prometu in pri lesno industrijski proizvodnji (LIP) še ni rešeno in bodo za te primere izdana posebna navodila.

Samostojno registrirana lokalna podjetja v okraju, ki imajo zaradi znižanja stroškov samo skupno računovodstvo, drugače pa delujejo kot samostojne gospodarske enote, volijo DS vsako zase.

Vprašanje obrazcev za volitve DS je rešeno s tem, da je zvezni uradni list izdal v posebni knjižici novi zakon o upravljanju z drž. gospodarskimi podjetji in navodila za prve volitve DS ter primere volilnih obrazcev, ki so potrebni za volitve DS. Vse to bo ponatisnila založba DE v brošuri, kjer bodo tudi referati tov. Tita, tov. Kidriča in tov. Marinka v zvezi z novim zakonom. S tem bomo omogočili, da bo ves ta dragoceni zgodovinski material zbran in dostopen slehernemu delovnemu človeku.

Ponovno pa poudarjamo, da je najvažnejši del priprav na volitve DS in upravnih odborov podjetij agitacijsko propagandno delo. Naši delavci morajo sprejeti novi zakon o upravljanju drž. gospodarskih podjetij tako, kot so sprejeli zakon o nacionalizaciji za naše gospodarstvo važnih privatnih podjetij. Čutiti in poznati morajo vso revolucionarno vsebino tega zakona kot pridobitev naše revolucionarne borbe za socialistično preobrazbo naše domovine.

V nove DS in upravne odbore bomo izvolili najboljše in naši socialistični gradivci najbolj predrane delavce in uslužbence. Zato je tudi napačna parola, ko v nekaterih podružnicah pravijo, da ne bo treba voliti prvi upravni odbor najboljših ljudi zaradi kratke mandatne dobe, temveč da je treba te čuvati za prihodnje volitve, ki se bodo vršile v začetku leta 1951. Nasprotno Prav v prvi upravni odbor je treba izvoliti najboljše med najboljšimi, ker od tega, — imenovali bi ga pionirskega dela prvih DS in upravnih odborov — v veliki meri zavisi uspešno delo v upravljanju z našimi gospodarskimi podjetji po naših delovnih ljudeh.

Delavci „TESARJA“ že gospodarijo s svojim podjetjem

4. avgusta so delavci republiškega podjetja „Tesar“ v Ljubljani doživeli pomemben dogodek. Na prvi seji delavskega sveta so izvolili nov upravni odbor podjetja.

Da bi bile volitve kar najbolj pripravljene, sta poskrbeli partijska in sindikalna organizacija, pa tudi uprava podjetja ni držala križem rok. Tesarjem, mizarjem in drugim delavcem, ki delajo na raznih gradbiščih so pojasnjevali pomen delavskih svetov in upravnih odborov.

Volitve članov delavskega sveta so prvi izvedli delavci na gradbišču v Dobrem polju, dva dni kasneje pa so imeli volitve delavci na gradbišču v Sostrem pri Ljubljani. Sledili so jim člani kolektiva, ki delajo na raznih delovnih mestih v Ljubljani. Tako so izvolili delavski svet, ki šteje sedaj nad 60 članov. Na prvi seji so izvolili nov upravni odbor podjetja. Poleg tega pa so izmed 6 predlaganih kandidatov izvolili tudi novega predsednika delavskega sveta, dosedanjega predsednika sindikalne podružnice tov. Jermama Jožeta, ki je obljubil, da bo nenehno skrbel za uspešno delo novoizvoljenega delavskega sveta pri reševanju postavljenih nalog v zvezi z upravljanjem podjetja.

Po izvolitvi predsednika delavskega sveta je direktor podjetja izbrno poročal o dosedanjem gospodarjenju v podjetju. Med drugim je poudaril, velik pomen novega zakona, ki bo nedvomno veliko koristil uspešnemu razvoju podjetja, saj bodo pri neposrednem upravljanju sodelovali tisti delavci, ki so si z dolgoletnim delom na gradbiščih pridobili bogate izkušnje v izpolnjevanju planskih nalog.

Iz poročila je bil razviden velik napredek, ki ga je podjetje doseglo v poljudnem letu svojega obstoja in lahko služi marsikaterega našemu kolektivu kot lep vzgled pravičnega gospodarjenja. Poleg obrazložitve dosedanjega dela in gospodarjenja v podjetju ter nalog, ki jih bodo morali izpolniti še v letošnjem letu, so razpravljali tudi o finančnem stanju v podjetju. Člani delavskega sveta so z zanimanjem sledili poročilu in z zadovoljstvom ugotovili velik uspeh tudi na tem področju. Prenoženje njihovega podjetja je naraslo v tem času kar za 12 milijonov dinarjev, njegova vrednost pa znaša 30 milijonov dinarjev.

V diskusiji je sodelovalo večje število članov delavskega sveta, nato pa je bila prikazana shema bodoče strukture podjetja, za tem pa so predložili 3 kandidatske liste za člane novega upravnega odbora. S tajnim glasovanjem so izvolili 10 članov upravnega odbora in prav toliko namestnikov. Med njimi sta tudi

večkratna udarnika Janez Močnik in Fr. Brank, ki sta se doslej izkazala kot zelo vestna in poštena delavca na delovnišču.

Po izvolitvi članov novega upravnega odbora, so sklenili, da bo 15. avgusta na prvi seji novoizvoljenega upravnega odbora izvršena predaja podjetja delavcem.

Volitve v delavske svete bodo kolektivni proslavili na najbolj slovesen način

Zakon o upravljanju z našimi gospodarskimi podjetji je med delavci v kolektivih našel na močnejši odmev. Če le malo prishluhne razgovorom, ki se danes razvijajo po kolektivih, na cesti, v vlaku, gostinah in drugod, boš videl, s kako velikim zanimanjem sledijo delavci navodilom in pojasnilom, ki obravnavajo način bodočega upravljanja naših podjetij, potem delavskih svetov.

V Celju se je na množičnem sestanku v Tovarni emajlirane posode, ko so razpravljali o ustanovitvi delavskih svetov, zbralo nad 800 ljudi, kljub temu, da mora biti ena tretjina delavcev vedno na delu. Partijska in sindikalna organizacija v podjetju sta izvedli po vseh oddelkih in pododborih sestanke, na katerih so pojasnjevali delavcem pomen in vlogo delavskih svetov za bodoči razvoj našega gospodarstva in socializma pri nas. Diskusija je bila vsepovsod prav živahna in so delavci v nekaterih oddelkih dajali tudi že predloge za izboljšanje načina dela.

Posebno pozornost pa so posvečali v tovarni izbiri kandidatov za člane delavskega sveta. Oddelki vskovalnice je predlagal med drugim tudi svojega najboljšega delavca 17 kratnega udarnika Končana Jožeta, ki je pri delu pokazal vedno veliko podjetnost in sposobnost. Surovinski oddelk in emajlirna sta predlagala svoji najboljši delavki Banduro Radenko, 6 kratno udarnico in predelavko Drev Albino. Med predlaganimi je tudi racionalizator in tehnični vodja Germadnik Franc, ki je tovarni priskočil že tepe milijone s tem, ko je iznašel mešanico premoga za generatorje in dosegel 100% izžogevanje premoga, ki je poprej v najboljšem primeru izžogeval le 90%.

Tudi tehnične priprave za ta zgodovinski dan, ko bodo zastopniki delavcev prevzeli tovarno, so v teku. Da se bodo volitve čim hitreje izvedle, bodo pripravili 5 volišč, kar na delovnih mestih v

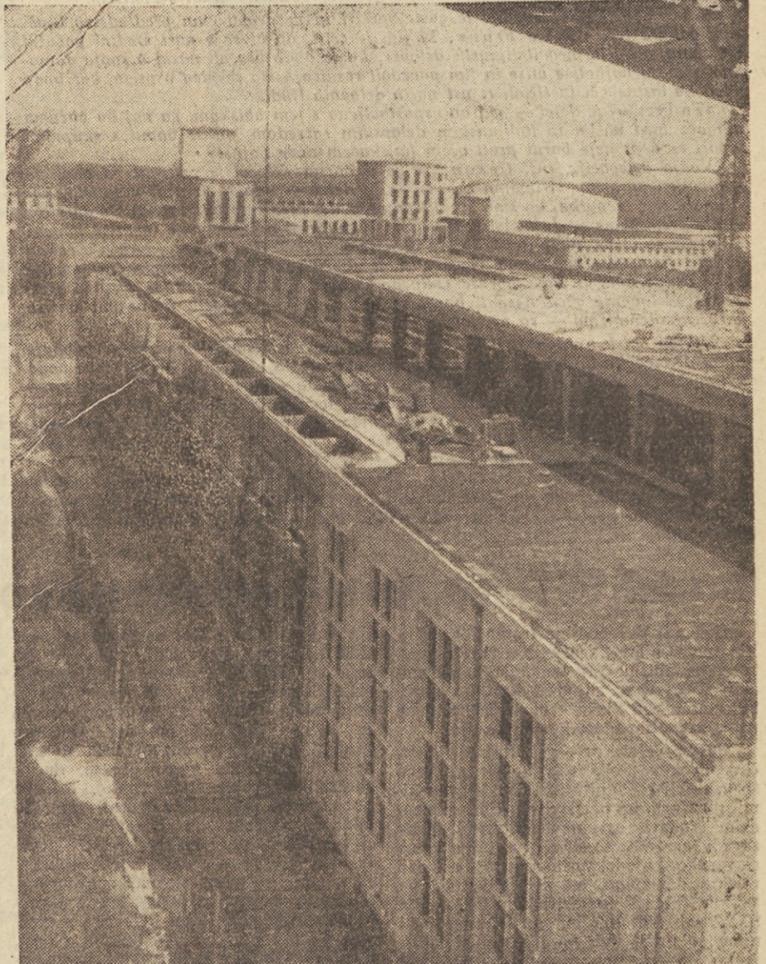
tovarni. Delavci sami so sprejeli obveznost, da bodo volišča za ta dan posebno slovesno okrasili in postavili pred tovarno tudi velik slavolok. Poleg kulturne prireditve, katero bo pripravilo njihovo domače kulturno-društvo »Ivo Ključar«, bodo organizirali tudi zabavni večer s plesom. Godba na pihala pa bo priredila v času volitev koncerti na prostem. Fizkulturniki bodo imeli v počastitev tega dne tekmovanja v različnih fizkulturnih panogah. Delavci sami pa so se odločili, da bodo medbrigadno tekmovanje, katerega imajo uvedeno v podjetju, v teh dneh posebno zaostriili.

Da je med delavci Tovarne emajlirane posode ta dogodek tako živo odjeknil, je predvsem zasluga dobrega agitacijskega dela partijske in sindikalne organizacije ter odličnega sodelovanja z vodstvom podjetja in direktorjem.

V železnih štorah, kjer k pripravam za volitve upravnega odbora in prevzema tovarne niso pritegnili širšega aktivna in se s tem organizacijskim delom ukvarja le nekaj partijskih in sindikalnih funkcionarjev, pa so priprave precej pomanjkljive. Izvedli so sicer sestanke v oddelkih podjetja, kolikor toliko seznanili delavce z vsebino zakona in z navodili o upravljanju z našimi gospodarskimi podjetji, vendar pa so pomanjkljive tehnične priprave zmanjševale in še zmanjšujejo med delavci pomen teh velikih dogodkov.

Narčte delajo le po pisarnah, ne seznanjajo s programom volitev širšega aktivna in delavcev, tako da ostajajo narčti, zgolj narčti na papirju. Kljub temu, da so dvakrat pripravljali množično zborovanje, ga doslej še niso izvedli. Tudi glede organiziranja kulturnih prireditev in raznih družabnosti še vedno nimajo jasne slike.

Bolje so začeli s pripravami v Trbovljah. Kmalu po izidu novega zakona, je sindikalna organizacija rudnika organizirala širše sindikalne sestanke v posa-

Z novim ljudskim posojilom bomo gradili nove tovarne, ceste, železnice, skratka gradili bomo težko industrijo, in tako omogočili našim delovnim ljudem boljše življenje — Na sliki: Nova tovarna aluminija v Strnišču pri Ptujju

Kmetje celiskega okraja sprejemajo obveznosti

Izkušnje pri vpisovanju prvega ljudskega posojila so okrajni aktiv iz Celje-okolica opozorili, da je letos potrebna boljša agitacija in tolmačenje za vpis ljudskega posojila na vasi. Leta 1948 se kmetje v tem okraju niso primerno odzvali: 14% skupne vsote vpisanega posojila dokazuje, da so glavno težo nosili delavci in nameščenci. Zato so se okrajna vpisna komisija in odbori množičnih organizacij letos bolj načrtno pripravili in prenesli težišče priprav na vas, tja, kjer je danes največ neizkoriščenega denarja.

Uvod v kampanjo so bile konference s predstavniki frontnih in ostalih množičnih organizacij, KLO-jev in kmetijskih zadrug splošnega tipa, na 25ih sektorjih. Na teh konferencah so predlagali člane krajevnih vpisnih komisij, ki so nato sprejele obveznosti. Zastopniki vaških odborov OF na področju KLO-ja Dobrne so sklenili zbrati 1.600.000 dinarjev, v

Grizah, kjer je večina volivcev zaposlenih v rudniku in kjer imajo tudi kmečko delovno zadrugo, bodo dosegli pri vpisu posojila 292.000 din brez rudarjev in kmetov-zadružnikov. V Petrovčah, kjer je polovica kmetov včlanjenih v kmetijski delovni zadrugi, sta si nezadružni in zadrugi sektor napovedala medsebojno tekmovanje. V Rimskih Toplicah so sklenili zbrati 345.000 din, v Petrovčah brez KZD 600.000 din. Tekmovanje so si napovedali tudi v Grobelnem, Sv. Vidu in na Ponikvi. Frankolovo je napovedalo tekmovanje Višnji vasi in Stranicam, Rimeške Toplice pa vsem ljudskim odborom laškega sektorja.

Po teh, v splošnem zelo dobro uspešnih sektorskih konferencah in dobro obiskanem III. razširjenem plenumu OF, so se razvile sistematične in živahne priprave v sindikalnih podružnicah in odborih množičnih organizacij. Na podlagi individualnih obveznosti je okrajna vpisna komisija že obveščena o prvih številkah. Primeru članov sindikalne podružnice OLO-ja, ki bodo vpisali 154.000 dinarjev, so najprej sledile podružnice v podjetjih: 50članski kolektiv zdravilišča Laško, med katerim je večina strelčnic z nizkimi dohodki, je doslej dal 103.000 din obveznosti, v Železnih štorah so se obvezali za 700.000 din, v Tovarni nogavic Polzela pa za 100.000 dinarjev. Podobne obveznosti so tudi v drugih podjetjih.

Kmetje zadrugiško nočejo zaostajati. V Arji vasi so zadrugiški sklenili do sedaj vpisati 205.000 dinarjev, lep zgled jim je dal sam predsednik tov. Ulaga, ki bo vpisal z družino 12.000 dinarjev, brigadir Andrej Leban pa bo vpisal 40.000 din.

Tudi individualnih obveznosti na vasi ne manjka. V Frankolovem je pet kmetov vpisalo 12.000 din, med njimi mali kmet z veččlansko družino s 5000 dinarji. V Petrovčah je srednji kmet Repinšek Jurij pri prvem posojilu vpisal 12.000 din. Ne da bi prej kdo od Fronte z njim govoril, se je sam zgledal na KLO-ju in povdal, da bo vpisal letos 20.000 din posojila, ker hoče dati dober zgled ostalim kmetom v Petrovčah. Seveda so v marsikateri vasi tudi elementi, ki dajejo drugačne zglede. Rešar Franc, večji kmet iz Vojnik-okolice, je doslej vedno pokazal svoje sovražno stališče do skupnosti. Pri volitvah v Zvezno skupščino je stal ob strani, letos še niti ni omlatil žita, medtem ko drugi kmetovalci že izpolnjujejo obveznosti do odkupa, obvezni oddaji lesa pa sploh ni zadostil. Samo letos je prodal jabolčnika v vrednosti za 20 do 30.000 dinarjev in ima v načrtu gradnjo gospodarskega poslopja v znesku 500.000 dinarjev. Članu krajevne vpisne komisije je po daljšem prepričevanju ponudil 250 dinarjev posojila in to v petih mesečnih obrokih po 50 din! — Oskrbnica zdravstvene ambulante v Žalcu tov. Dolarijeva, ki ima mesečne plače samo 1860 din, bo vpisala 4000 din, do čim bo dobro situirani zobotehnik v istem kraju, z neprimerno večjimi dohodki, vpisal samo 5000 din.

V okraju Celje-okolica so priprave dobro zasnovane. Končni uspeh pa je odvisen od tega, kako bodo te priprave izvedene. M.

Kovinarji iz Turina na obisku v Sloveniji

V sredo zvečer je s tržaškimi brzovlakom prispela v Ljubljano 24 članska delegacija italijanskih kovinarskih delavcev, inženjrov, tehnikov, študentov in novinarjev, ki bodo preživeli 10 dni v Jugoslaviji kot gostje Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije, da si ogledajo naše tovarne, gradbišča in zadrage in na lastne oči prepičajo, kako naše delovno ljudstvo resnično gradi socializem.

V imenu GO ZS Slovenije je goste sprejel in pozdravil član predsedstva Glavnega odbora tov. Černe Franc, ki jim je želel, da bi se v naši sredini počutili kot doma in da bi med italijanske delavce, ko se bodo vračali nazaj v svojo domovino, poneli najboljše vtise in jim povedali resnico, čisto resnico o vsem, kar bodo videli na lastne oči in slišali iz ust naših delovnih ljudi.

»Ta vez — je dejal — ki bo vzpostavljena s tem obiskom, pa naj bo obenem tudi vez med našim in italijanskim delavskim razredom, da se bomo s skupnimi naporami uspešneje borili proti vsem hujskačkim novim vojnim!»

Vodja delegacije, inž. Cesan, se je v imenu delegacije zahvalil za prisrčno pripravljen sprejem. »Nimamo besede — je dejal — da bi izrazili vse tisto, kar čutimo v tem trenutku, ko smo stopili na vaša tla, kjer smo bili tako toplotno sprejeti. Bodite prepričani — je nadaljeval — da bomo med naše delovne tovariše poneli čisto resnico in ne bomo dopustili, da bi naše ljudstvo bilo še naprej igrača v rokah politike Sovjetske zveze, po čigar zaslugi preživlja danes Komunistična partija Italije vedno nove in nove poraze. Odločno se bomo borili za politiko miru in bratskega sodelovanja med narodi, borili se bomo za mir v svetu in branili načela marksizma-leninizma — za neodvisnost med narodi.»

Njihov obisk v Jugoslaviji je organiziralo novo Ljudsko demokratično gibanje Italije. Delegacija bo štiri dni gost Glavnega odbora ZS Slovenije. V tem času bodo italijanski kovinarji, ki delajo v Turinu v tovarnah »Fiat«, »Riva« (Tovarna krogličnih ležajev) in drugih kovinskih obratih, ogledali naš Litostroji, Bled, Tovarno aluminija v Strnišču pri Ptuj in Tovarno avtomobilov v Mariboru, od koder bodo odpotovali naprej v Zagreb in Beograd ter si ogledali še druge naše tovarne in gradbišča v ostalih republikah.

Delegaciji italijanskih kovinarjev želimo, da bi bili dnevi njihovega obiska čim bolj bogati vtisov in da bi ta obisk, ko se bodo sami prepričali o naši stvarnosti, resnično poglobil stike in sodelovanje med našim in italijanskim delovnim ljudstvom!

Delegati OF Slovenije so po radiu govorili ameriškim Slovencem

Delegati Osvobodilne fronte Slovenije, ki se nahajajo v Združenih državah Amerike, na obisku pri tamkajšnjih slovenskih izseljencih, so pred kratkim govorili ameriškim Slovencem preko radijske postaje za Zahodno Pennsilvanijo.

Govori delegatov — dr. Franje Bidovčeve, Toneta Seliškara in Draga Sege so vzbudili med pittsburskimi slovenskimi plavzarji in pennsilvanskimi slovenskimi rudarji ogromno pozornost. Prav zaradi tega, ker so slišali po radiu rodno slovensko besedo, prineseno iz njihove rojstne domovine, so prihiteli tudi na piknik, ki ga je priredila Federacija SNPJ v bližini Pittsburga. Nekateri med njimi so prišli tudi po 150 milj daleč.

Dr. Franja Bidovčeva, ki je govorila prva, je pozdravila ameriške Slovence v imenu Osvobodilne fronte Slovenije in se zahvalila za vse, kar so ameriški Slovenci storili v času največje in najtežje preizkušnje našega naroda. Zahvalila se jim je za veliko delo, ki so ga storili s tem, da so opremili otroško bolnišnico v Ljubljani, da so nam darovali razne zdravstvene aparature in pomagali za dragoceno zdravilno — streptomijcino — zavirati strašno bolezen — jetiko, ki se je pri nas razvila zaradi težkih življenjskih razmer med okupacijo in stradanju po koncentracijskih taboriščih nemških in italijanskih fašistov.

Tov. Drago Sege se je zahvalil ameriškim Slovencem za pomoč, ki so jo nudili našim zdravstvenim ustanovam. Govoril pa je tudi o tem, da nas obrekujejo zato, ker bogastvo svojih rudnikov, svojih tovarn in svojih polj, obračamo v svojo korist in ker ne ližemo pete velikim državam. Povedal jim je s kakšno težavo smo si obnavljali skoraj do kraja porušeno domovino in v kako naglem tempu gradimo danes našo industrijo in električne hidrocentrale, velike tovarne vseh vrst, kako se cementirajo ceste in polagajo nove železniške tračnice, ustanavljajo nove moderne šole in gradijo udobna delavska stanovanja.

Kot zadnji je govoril pisatelj Tone Seliškar, ki je dejal takole:

»Dragi rojak! Kot zastopnik slovenskih delavcev, slovenskih rudarjev, železarjev, zidarjev in vseh drugih slovenskih delovnih ljudi, vam prinašam iz vaše rojstne domovine prisrčen, iskren in borben delavski pozdrav. Ko sem odhajal čez morje, so mi naši delavci naročili, naj vam zlasti povem, da so ohranili v svojih srcih veliko, bratsko ljubezen do vas, ki ste morali zapustiti takratno mačehovsko domovino, da ste si v tujini poiskali košček sreče. Slovenski delavec si je v strašni borbi, kakršne ne pomni zgodovina slovenskega naroda, skupaj s hrvatskim, srbskim, črnogorskimi in makedonskimi delavci, z orožjem v roki priboril svobodo in oblast. Danes je vse, kar je na zemlji, pod zemljo, v zraku in v vodi — njegova skupna last. Pravkar smo prejeli iz domovine vest, da je bil sprejet nov zakon, s katerim se vsa podjetja izročajo v upravljanje delavskemu svetu. Delavci, ki so še včeraj stali samo pri strojih, so voljeni v delavske svete in upravne odbore za vodstvo tovarn in rudnikov in tako postaja v ljudski Jugoslaviji staro geslo delavcev vsega sveta — delu čast in oblast — resnica in stvarnost, ki jo jugoslovanski delavci v polni meri uživajo.

Bratje in sestre, vi, ki ste pustili svojo mladost v pittsburskih plavžih in pennsilvanskih rudnikih, vi, ki ste trdo garali za svoj košček sreč, vi boste najlažje razumeli edino prošnjo, ki jo slovenski in jugoslovanski delavci na vas naslavljajo. In ta prošnja se glasi:

»Vi, kot dobri patrioti svoje nove ameriške domovine boste najlažje razumeli strahovite žrtve, ki smo jih darovali za domovino in za pravice delovnega ljudstva. Mi želimo, da bi se vsem delovnim ljudem na svetu dobro godilo. Zato smo se borili, zato se še borimo za resnico in pravico. In v tej borbi za resnico in pravico nam najlažje pomagajte, če boste med svojimi amerišskimi prijatelji povsod, doma, v tovarni kjerkoli drugje, govorili samo čisto resnico o naši domovini. S tem boste svoji rojstni domovini, ki jo v svojih srcih še vedno globoko

V trboveljskem rudniku za delomrzneže in izostankarje nimajo prostora

Trboveljski rudarji morajo vlagati za pravočasno izpolnitev svojih planskih nalog ogromne napore. Skozi vse letošnje leto so vodili ostro borbo, da so polletni proizvodni plan predčasno izpolnili. V juliju je delavcem in rudarjem trboveljskega rudnika uspelo preseči operativni plan za 6,5%, osnovni pa za 8,3%. K temu velikemu uspehu je v največji meri pripomogla delovna zmagaja, ki so jo rudarji dosegli 9. julija, saj je bil dnevi plan celotnega rudnika tega dne presežen za 18,5%. Vendar bi v trboveljskem rudniku lahko dosegli še veliko večje uspehe in to z manjšim trudom, če ne bi v svoji sredi imeli tudi takšnih delavcev, ki imajo skrajno malomaren in brezbrizen odnos do dela. To so ljudje, ki jim je trda borba le postranska stvar.

Rudarji so naraščanje visokega odstotka nepravilnih izostankov v rudniku gledali z vedno večjim nezadovoljstvom. Nekaj časa so najboljši člani kolektiva poskušali prepričevati te ljudi o važnosti delovne discipline, vendar vsa njihova prizadevanja niso rodila posebnega uspeha. Tudi ukrepi, ki so jih uvedli proti njim, niso dosti pomagali in le ne-

kaj posameznikov je spoznalo slabo in škodljivo stran »plavih šihov«, ki so se vedno bolj množili.

V prvih mesecih letošnjega leta so imeli mesečno po več sto takšnih delomrznežev, ki so popolnoma hladnokrvno in brezskrbno živeli na račun rudarjev, kateri so morali prav zaradi tega še krepkeje prijeti za delo in se boriti s povečanimi naporami za doseganje planskih nalog.

Toda mera potrpežljivosti se je kmalu napolnila. Zato so sklenili, da nepopoljšljivim izostankarjem povedo enkrat za vselej to, kar jim gre. Pred nekaj dnevi so izločili iz svoje srede nepopoljšljive izostankarje: Kranjca Alojza, Zalokarja Vinka in Boriška Petra, ki so bili zaplenjeni v Zapadnem obratu ter Strikar

Aloja in Strikar Ivana, ki eta s svojimi izostanki slabila delovno disciplino v obratu »Dobrna«. Ob tej priliki so jim rudarji tudi povedali, da za ljudi, ki nočejo delati nimajo prostora in da v naši državi še vedno velja prepoved: »Kdor ne dela, naj tudi ne je.«

Kazen, ki je doletela te nepopoljšljivce, je kaj kmalu rodila uspehe. V juliju se je odstotek nepravilnih izostankov znatno zmanjšal, tako da je od dela izostalo le 117 delavcev, kar znese 296 izgubljenih delovnih dni, ali 0,3%. Takšni ukrepi bodo nedvomno spametovali še marsikatero izostankarja in ga privedli na pravo pot, da bo znal ceniti skupne napore naših delovnih ljudi, ki za zavestno in požrtvovalno gradnjo v naši domovini nov družbeni red.

Malomarnost vodstva sindikalne organizacije opekarskih obratov v Renčah

Kakor druga podjetja, prav tako imamo tudi pri opekarskih obratov Renče I. in II. raznovrstne delavce.

V obratu II. strešne opeke so dosegli svoj polletni plan pred časom, kar je za sluga vse brigade, posebno pa nekaterih delavcev kot so Fojt Andrej in Albert, Sulin Ivan, Vičič Verena, Mozetič Ivanka in drugi. Prav tako na obratu I., kjer se vsa brigada pri stroju strešne opeke z zavestjo bori za doseg in presego postavljene norme. Tu pa je norma nerealna, kajti 700 malih in prav toliko velikih strešnikov na uro se ne da izdelati, ker veliki strešnik potrebuje 20% več glin kot mali, česar pa stroj ne zmore. Zato v proizvodnji velikih strešnikov norme niti ne dosežajo.

Vendar so pri stroju ljudje, ki si zaslužijo častni naziv udarnik. Če pogledamo Stepančiča Jožeta, Pahorja Radivoja in Stančiča Dušana, kako se borijo, da dosežejo kolikor morejo, da bodo izvršili svojo nalogo v I. petletki, se vprašamo: zakaj ne dobe zasluženega priznanja. To pa niso samo ti, še precej jih je tudi v

brigadah pečarjev, v glinokopih in pri strojih zidakov.

Precejšnje število delavcev in delavk bi že moralo prejeti naziv udarnika, krivda pa je največ na predsedniku, tajniku in na ostalih, ker že od začetka februarja do 11. t. m. niso sklicali nobenega sestanka, niti odbora niti množičnega. Seveda je pri tem del krivde tudi na sindikalni in partijski organizaciji. Čeprav so že sklenile, da se skliče sestanek sindikalnega odbora, od sklepa do dejanja še ni prišlo.

Zaradi tega so pri nas take pomanjkljivosti in da še do sedaj nimamo niti enega delavca, ki bi mu bil priznan naziv udarnik.

S tem bi rad opomnil ves odbor, da bi se zavedal svojih dolžnosti in v bodoče izpolnjeval svoje naloge. P. F.

IZPOD REŠETA

Krajevni svet v Nazarih je pred kratkim ugotovil, da gozdni delavci plačujejo sindikalno članarino le od 20 do 30 dinarjev in ne po zaslugi.

Gozdni upravi v Drovogradu se verjetno n ljubilo dostaviti plač za gozdne delavce na gozdno manipulacijo, ampak so si morali ti plači sami priskrbiti, zaradi česar so izubili cel delovni dan.

V rudniku Mežica so imeli v zadnjih mesecih 359 nepravilnih izostankov od dela.

V Ptaju je pred kratkim zaradi malomarnosti nekaterih odgovornih ljudi zapadlo 13 objav za poštniške domove. Prikradani so bili spet delavci, ki zato ne bodo mogli izkoristiti letnega oddiha.

V Sv. Juriju ob Ščavnici so končno rešili dolžnosti predsednika sindikalne podružnice krajevnega industrijskega obrta, ki je bil hkrati tudi vodja delavske delavnice. Svoje delo je zaradi pihančevanja slabo opravil. Imel pa je tudi malomaren odnos do ljudske imovine.

V Guštanju se prostovoljno delo na gradbiščih sindikalnega doma ambulante in gimnazije zelo uspešno razvija. Poleg tega pa stani delovnih kolektivov uspešno pomagajo zadrudnikom in na ekonomiji.

1500 delovnih brigad že tekmuje po novem turnirskem načinu tekmovalni. Doslej so bili doseženi najboljši uspehi pri tekstilcih, kjer tekmuje 249 brigad. Tekmovanje pa se je razširilo tudi na delovne kolektive v kovinski, usnarski in lesni industriji, rudarstvu in gradbenstvu.

Krepimo vzgojne težnje prosvetnih delavcev

Danes je doba tako imenovanega vseznanja že davno za nami. Prav tako je nesmiselno, da bi moral biti vsak podeželski prosvetni delavec na primer kmetijski strokovnjak ali čebelar, oziroma po sodobni napačni analogiji nekaterih, pevovodja, režiser, tajnik in tako dalje. Merilo za izvenšolsko delo prosvetnega delavca je podano že v njegovi družbeni vlogi. Prosvetni delavec naj bo predvsem vzgojitelj-usmerjevalec, ki vzgaja v šolah novega, svobodnega in odločnega socialističnega človeka, s širokim in vsestranskim obzorjem, ki sta mu tuja birokratizem in miselna ozkost. (Resolucija III. plenarnega zasedanja CK KPJ). Za to svojo vlogo pa mora biti ideološko, politično in kulturno visoko razgledan. Posebej pa se bo še izobraževal in praktično pomagal pri tistem delu, za katerega ima posebno veselje. Prosvetnega delavca, ki na ta način gleda na svoje poklicno in izvenšolsko delo, ljudje tudi najbolj cenijo. Ne cenijo ga po besedah, ampak po uspehih pri delu, po sposobnostih in po tehnosti pri njegovih družbenih nastopih.

Zato je delo prosvetnega delavca, posebno še tistega na deželi, izredno pomembno, težko in odgovorno. Marsikdo, ki ne pozna njegovih posebnih nalog, ga meri z napačnimi merili, kolikokrat je bil na sebi, sestankih ali prostovoljnem delu, koliko javno diskutira ali opravlja kakšno drobno tekaška dela. Zato je še toliko napačnih teženj, da bo vse, kar ne gre čisto brez ovir, »že učitelj naredil«. Zato krivijo marsičesa prosvetnega delavca, kot bi bila vsa njihova naloga držati vas na vrvi. Kjerkoli je še slaba povezava med prosvetnimi delavci in ostalimi člani sindikalnih organizacij, je to večinoma obojestranska krivda, ki izvira iz nepoznavanja medsebojne delovne problematike. Zamislite si je to, da prosvetni delavec v sedanji dobi socializacije dobiva predvsem vedno večji ugled v industrijskih krajih in med industrijskimi delavci, kjer se vedno bolj uveljavlja s svojo vzgojno vlogo.

Pri današnjem pomanjkanju šolskega in vzgojnega kadra — saj primanjkuje v Sloveniji skoraj dva tisoč šolskih prosvetnih delavcev — mora obstoječi kader opravljati še naloge manjkajočih učnih moči. Zaradi reorganizacije šolstva, ustanavljanja novih srednjih in strokovnih šol in iz številih drugih razlogov so bile med učnim kadrom še nujno potrebne pogoste premešitve. Stanovanjsko in preskrbetveno vprašanje, ki se po lagoma urejata, vprašanje plač, ki so bile do ne-

davnega razmeroma zelo nizke, in zaradi napačnega pojmovanja vloge prosvetnega delavca, je bil poklic vzgojitelja za mnoge neaviljiv. Ni čudno torej, da je še vedno nekaj sto prosvetnih delavcev izven prosvetne službe po bankah, trgovinah, tovarnah in podjetjih, medtem ko opravljajo ta poklic drugi, ki še nimajo zanj popolne strokovne izobrazbe, a mnoge šole še vedno čakajo na profesorje, učitelje ali vzgojitelje.

V letošnjem šolskem letu se je stanje prosvetnih delavcev izdatno popravilo. Ogromne napore so vložili za uspehe pri šolskem delu ter za uspehe pri delu v strokovnih in ideoloških tečajih, pri vodstvu in organizaciji šolskih kuhinj in kolonij kakor tudi na kulturnem in splošno izobraževalnem delu po vseh krajih Slovenije. Za svoje požrtvovalno delo so številni prosvetni delavci dobili ob koncu šolskega leta od ljudske oblasti še posebne pohvale in nagrade. Ob vsem tem je spet visoko narasla zavest prosvetnih delavcev. Njihova družbena vloga in njihov pomen pri graditvi socialistične družbe šele sedaj dobiva tiste oblike in tisto vsebino, ki vzgoji v socialistični družbi pripada, saj Partija in množične organizacije posvečajo šolstvu in prosvetnim delavcem vedno večjo pomoč.

Nujno je, da ob lakem presnavljanju zadeva ureditev šolskih in prosvetnih vprašanj na številne težave, nepravilnosti in napake. Mnogi prosvetni delavci se še vedno le počasi vživljajo v svojo vlogo, popuščajo in se vdajajo pritisku raznih sil ali krivemu tolmačenju njihove vloge od strani kakih posameznikov. V vseh bivših kapitalističnih režimih je bil prosvetni delavec hlapec raznih prigančev in se je moral hote ali nehoti pokoriti njihovim željam. Zaradi dediščine stare miselnosti še mnogi prosvetni delavci in tudi drugi ljudje gledajo s starimi očmi na vlogo vzgojnega dela. Zato, še vedno srečujemo posamezne primere nepravilnih odnosov med prosvetnimi delavci samimi ali pa nepravilnih odnosov med predstavniki raznih organizacij in prosvetnimi delavci, kar politično in ideološko zelo negativno vpliva na njihovo vzgojo, na uspeh njihovega dela ter na njihov ugled.

Med redkimi primeri je za značilen primer prosvetnega delavca, profesorja iz Kamnika, ki so ga »aktivisti« pretepli v pisarni, ker ni šel v nedeljo — ko je med tem časom celo opravljal šolsko dolžnost — na prostovoljno delo. Toda med tem, ko bi bilo treba zadevo pravilno rešiti, so

se prizadevali med seboj poravnati, da ne bi prišlo pri obravnavi tega primera na dan tudi — neprijavljeno klanje prašiča.

Drug, še težji primer, ki ponižuje vlogo prosvetnega delavca, se je zgodil v Trbovljah. V maju je izšel v »Zasavskem udarniku« članek o učitelji Rak Geni, ki ima baje »prefine roke«, da bi okrasila za proslavo 1. maja svoje okno in so ji »nato okrasili okno delavci, ki dnevno delajo po deset ali še več ur in ji razobesili veliko revolucionarno parolo, ker jim je sama dovolila, da okrasijo njeno okno.« (Zasavski udarnik, 6. 5. 1950.) Dočim vsi prosvetni in drugi delavci v Trbovljah, ki poznajo tovarišico Rakovo, vedo, da je storila edino pravilno, ker je tako in edino diskriminacijsko parolo v Trbovljah (Proč s protiljudsko duhovščino in nedelovno inteligenco!) srgala s svojega okna. Vsi prosvetni delavci v Trbovljah tudi vedo, da izhaja tovarišica Rakova iz plasti delovnih ljudi, da je med okupacijo vrtnarila, da je šla skozi okupacijske zapore ter žrtvuje vse svoje proste ure za kulturno prosvetno namene in odlično vzgojo trboveljskih pionirjev. Kljub temu »Zasavski udarnik« ni hotel prinesiti nobenega umestnega popravka ob tej zadevi. Še več! Končno se je morala tovarišica Rak Geni dne 14. julija še enkrat prikloniti v »Zasavskem udarniku« s hlapčevsko izjavo. Kje so tu sindikati, kje je poverjenost za prosveto in nazadnje, kje je tu vsaj še stanovska zavest?

Socialistična stvarnost zahteva značajnih ljudi, ki se bore za resnico in pravico, tako kakor se mala Titova Jugoslavija bori za resnico proti mnogim velikim oblastnikom na svetu. Biti v službi ljudstva pomeni ščititi njegove interese in ščititi ugled delovnih ljudi, pomeni zaupanje v pravilno ljudsko dejavnost proti diktatoru posameznikov. Vzgojitelj in politik prosvetni delavec nimata za seboj samo resolucije o šolstvu, ampak ob njej globoko moralno dolžnost, da se borita za socialistično načelnost tudi v vsakdanjem življenju. Sindikalne organizacije, ki imajo še vedno kot svojo posebno nalogo zaščito svojega članstva in ideološko vzgojno delo, morajo temeljito spoznati, kaj je v socialistični družbi namen vzgoje in šolstva, namen znanstvenega in kulturnega dela in kako odnosi naj bodo med fizičnim in duševnim delom. Da bo uresničena naloga Resolucije o nalogah v šolstvu, je treba vračati prosvetnim delavcem njihov ugled, krepiti njihove vzgojne težnje in razvijati njihovo samozavest, da bodo lahko še bolje vršili svojo vlogo, kajti »nova socialistična šola mora biti in bo uresničena s skupnimi naporimi Partije, množičnih organizacij, družine ter prosvetnih in drugih državnih organov.«

Ob izidu Andersenovih „Pravljic“

Te dni je Mladinska knjiga izdala obširno knjigo, Andersenove »Pravljice«, ki jih je za našo mladino prevedel Rudolf Kresal, ilustriral pa Evgen Sajevec. Andersen, čudoviti danski pripovednik in pesnik (1805 do 1875) pa se nam v tej zbirki, ki vsebuje večino njegovih pravljicnih del, kaže kot tenkočuten, globok umetnik, ki posega v najtanjše strune človeškega srca, ki ga je poznal in dognal do dna, posebno ker je bila njegova življenjska pot polna trpljenja in bridkosti, v kateri pa ni izgubil vere v človeka in njegovo boljše, pravičnejšo bodočnost. Zbirka je razdeljena v štiri dele — po motiviki — in vsebuje sedemindeset pravljic, ki so izbrane tako, da nam v celoti pokažejo Andersenovo mladinsko delo, ki ni le mladinsko v ožjem pomenu besede, temveč mladinsko po svoji sočnosti, vsebini in idejnosti, zaradi česar so ga brali in ga boro mladi in stari, kajti prav vsak najde v njih utrinek življenjskega življenja, zgodbo svojih lastnih doživetij in globoko človečansko idejo, tako da so pravljice, kakor pravi Andersen sam: »... postale tako branje za otroke in odrasle...« Na Danskem so našle povsod odprta vrata, eleherni jih je bral... Mladinska knjiga je s to izdajo storila veliko delo, ker nas je — kot doslej še nobena založba — seznanila z velikim umetnikom tako, da stoji pred nami vsa moč njegove osebnosti in toplina njegove umetnosti. Prevod je dober z delnimi slogovnimi nerodnostmi, ilustracije dopolnjujejo vsebino — je zunanja oprema Rudija Gorjupa je kritična in se bje s tekstom. Knjigi je napisal izrpen članek o Andersenu prevajalec sam, članek pa je, se zdi, za mladino pretežak.

Mladinska knjiga pa je za leto postavila še druge načrte, od katerih je mnogotere že uresničila, drugi pa stoji pred izpolnitvijo. Tako je do zdaj že izdala knjižico pesmi Vere Albrehtove »Mi gradimo«, »Pravljico o carjeviču Jeruslanu«, ki jo je napisal Igor Šilih, prepešnil pa Pavel Golia, in ki vsebuje živahne doznane ilustracije Toneta Kralja, Pavla Golie mladinsko igro »Snežuljičica« v najrazkošnejši opremi slovenske igre do zdaj in s pravljicnimi mnogobarvnimi slikami in opremo Toneta Kralja, Mladinskega najboljšega delo »Ptički brez gnezda« z ilustracijami Hinka Smrekarija, ki je bil padel kot žrtev fašističnega na-

silja. »Ptički brez gnezda« so tako v tej založbi že tretja knjiga tega mladinskega pisatelja, saj so pred njo že izšle njegove »Pravljice« in zbirka humoresk »Butalci«. Prav tako je že izšel Dickensov »Oliver Twist« v prevodu Otona Zupančiča, s premmogimi ilustracijami angleškega izvora in še druga dela.

Ni dolgo tega, ko je izšla zabavno poučna knjiga Ire in Maca Freemana »Kratkočasnice iz fizike«, ki prikazuje priproste, a poučne fizikalne poizkuse, katere tolmači z velikimi fotografijami. Te kratkočasnice se bodo še nadaljevale v drugih strokah, kakor v kemiji, pomorstvu, mehaniki itd. Izšla je tudi težko pričakovana knjiga Antona Polenca »Življenje žuželk« z 8 barvnimi prilogami, ki pred nami razgrinja življenje žuželk po naprednih in sodobnih metodah in sodobnih dognanjih. Tudi ta poljudnoznanstvena stran delovanja Mladinske knjige se bo nadaljevala in bomo tako dobili še študije o ribah, o cesalcih itd., s čimer bomo v majhnem dobili nekakšnega Brehma ali našega Erjavca.

Založba Mladinske knjige pa tudi ni pozabila na naše najmlajše. Tako je izšla pesem »Gospod in hruska« z večbarvnimi ilustracijami Janeza Vidica, ki ji je tekst točno po inačicah narodnih pesmi napisal Mile Klopčič.

V kratkem izidejo Nexdja »Mladostna leta«, Thomsona »Crni kljunač«, Puškina »Car Saltan« z ruskimi ilustracijami in — kar je sila pomembno za mlado in etaro — Valvazorjevo berilo, delo Mirke Rupla, ki je iz Valvazorjevih del izbral in prevedel vse najznačilnejše tekste. To delo bodo krasili izvorni Valvazorjevi bakrorezi, kot so že izšli l. 1689, pa tudi zunanja in notranja oblika, kakor veličnost, oprema, črke, se bosta čim bolj približala originalu, za kar jamči grafik E. Justin, ki je prevzel to delo. Knjiga bo tudi imela obširen uvod, ki bo predložila mlademu bralcu Valvazorja in njegovo dobo.

Tako Mladinska knjiga vestno izpolnjuje svoje poslanstvo, z zadnjo svojo knjigo, Andersenovimi »Pravljicami« pa je spet dokazala, da ji gre za kvalitetna mladinska dela in za umetniško dopolnitev z doznanimi ilustracijami, kar koristi naši mladini, ki se tako vzgaja v precejši in obliki, pa tudi v estetskem gledanju na svojo knjigo.

J. K.

Dolga je pot od sečišča do končnega izdelka

Tovarna pohištva v Novi Gorici bo največji kombinat te vrste v Jugoslaviji

Se pred nekaj leti je bilo v okolici Solkana. Kromberga in drugih krajev Gorice polno drobnih obrtnikov — mizarjev, ki so zaradi visoke kakovosti svojih izdelkov sloveli po vsej državi, poznani pa so bili tudi v tujini. Italijanski okupatorji so razvoj tega obrtništva zavirali tako, da so bili ti mali obrtniki vsa leta okupacije obsojeni na životarjenje, dokler po osvoboditvi ni bilo ustanovljeno večje lesno industrijsko podjetje v Solkanu.

Cepprav so imeli v stari tovarni premalo strojev, so vendarle bili njihovi proizvodi kar najbolj kvalitetni in je bilo popravčevanje po pohištvu solkanskih mizarjev vedno zelo veliko.

Graditev nove oblike tovarne, pravzaprav kombinata v Krombergu pri Novi Gorici pa pomeni za solkanske mizarje novo obdobje. Močan razvoj te panoge industrije bo njihov dosedanj sloves še bolj dvignil.

Pogled na tovarno je videti mogočen. Ogromno zemljišče, ki je bilo do pred kratkim še v zamočvirjeno, je zazidano z velikimi objekti in dvoranami, prostori za skladišča ter z upravnimi in stanovanjskimi hišami.

V velikih in higienično urejenih delavnicah imajo že montirane vse potrebne stroje in proizvodnja na prvem traku, kjer izdelujejo le serijsko pohištvo, teče z velikim tempom. Storilnost so samo v zadnjih mesecih dvignili za 56%. Cepprav imajo letošnji polletni plan za 530% večji, kakor prejšnja leta, so planske naloge prvega polletja v celoti izpolnili. Uspeh je dosežen tudi v pogledu izdelave garnitur, pri katerih ne uporabljajo več samo kvalificirane delovne sile, ampak tudi polkvalificirane delavce. Doslej so znižali odstotek polnokvalificiranih delavcev za 40%, kar nedvomno pomeni tudi ogromno znižanje proizvodnih stroškov. Izdelava kompletne družinske spalnice iz trdega lesa stane sedaj približno le 29.000 dinarjev. Ko bo tovarna delala s polno kapaciteto, bodo v tem traku izdelali letno okoli 20.000 spalnic, namenjenih za široko potrošnjo.

Ker pa bodo zaradi še večje razdelitve dela pri serijski proizvodnji potrebovali vedno manj kvalificirane delovne sile, bodo že naslednje leto začeli v drugem traku izdelovati po naročilih posebno fino pohištvo za salone, kavarne, hotele, finejše jedilnice, dnevne sobe itd. Izdelovali bodo tudi lesena ograjda za radioaparate. Sedaj je njihova proizvodnja še majhna, vendar pa se vršijo že velike priprave za naslednja leta, ko bo tovarna dokončno dograjena in ko bo s svojimi proizvodi začela trgovati tudi v inozemstvu.

Tovarna prodaja svoje proizvode že dokončno izdelane, imajo tudi tapetniški oddelek, v katerem pa zaenkrat izdelujejo še samo persnice in vložke. Ko pa bodo začeli z delom na drugem traku, bodo sami vršili tudi vsa tapetniška dela pri tapetiranju foteljev, raznih kavčev itd. Za razvoj tega oddelka se je posebno zavzel tov. Puc, ki prenaša vse izkušnje, ki so jih v tej smeri uveljavili tapetniki, v svoj oddelek. Uspeli so znižati storilnost dela za več kakor 50% in delajo poleg tega še večinoma s polkvalificirano delovno silo.

Ko bodo utrdili svoj delavski svet, se bodo postopoma tudi popolnoma osamosvojili. Ustanovili bodo svoj lastni projektivni biro, kjer bodo njihovi domači strokovnjaki lahko do najvišje mere razvili svoje iniciativnosti in spodbudnosti. Že sedaj, ko je tovarna šele začela obratovati, se oglašajo inozemski nakupovalci in zanimanje za njihove proizvode iz dneva v dan narašča. Za uveljavljanje na zunanjem tržišču so izdelali že več modelov raznega pohištva, katere bodo letos poslali na razne velesejme, kakor v Milan, Trst in drugam. Že drugo leto pa bo tovarna začela izdelovati pohištvo tudi za široko potrošnjo doma. S tem bodo veliko pripomogli, da bodo naši delovni ljudje, katerim se gradi vsako leto na stotine in stotine novih in modernih stanovanj, lahko nakupovali potrebno pohištvo.

Med selškimi in poljanskimi gozdarji

Na zgodovinskem ozemlju med Selško in Poljansko dolino, kjer so se med narodnosvobodilno borbo bile težke borbe z Nemci, so se zbrali selški in poljanski gozdarji ter ostali njihovi tovariši iz Jezerškega, Tržiča in Kranja, da bi se temeljito pogovorili, kako bodo odslej gospodarili z našimi gozdovi, za katere naši davni predniki niso imeli razumevanja in so te gozdove samo stihijsko izkoristili. Hribovje Blegaša pomeni zanje najlepši primer, kako se ne sme gozdariti. Po pripovedovanju starih Poljanecv in onih iz Zeleznikov, kakor tudi iz zgodovinskih virov, je bil Blegaš še pred 100 leti brez lastnika. Še danes so namreč vidni prepričljivi dokazi, da je bilo res tako. Pred 300 leti je bil Blegaš posekan, posekan na golot, kakor pravimo in to prav zaradi tega, ker ni imel lastnika. Kdor je imel čas in sekuro, je hodil sekat v goro in prodajal drva. Blegaš so smatrali za nekako srenjsko lastnino, a v srenji ni bil nihče zadolžen, da bi se brigal za gozdarstvo. Takratna delzna gosposka je sicer hotela obdavčiti kmečke posestnike iz doline in

iz hribovitih področij, toda dosegla ni ničesar. Selci in Poljanci so načelno odklanjali plačilo kakršnega koli davka z zvezi z Blegašem, češ »Blegaš je naš in nihče nam ga ne more odnesti.« Ta drugače zmogovita bilka dolincev in hribovcev poljanskega in selskega porečja z delžno gosposko pa je vendarle imela strahotne posledice. Golosečnja na Blegašu je namreč katastrofalno vplivala predvsem na geološko razmere. Veliki hudourniki so se razvili na vseh pobočjih in ob času neviht ali večjih nalivov so drvele ogromne mase plodnega humusa, kamenja, odpadkov lesa itd. v doline ter povzročile dolincev velikansko škodo na njivah in travnikih. Po nekaj desetletjih so ljudje le spoznali, da so s takim posekom in divljanjem po blegaških hosti pravzaprav povzročili samim sebi nenadomestljivo škodo.

Bežen pogled po blegaških gozdovih potrjuje trditve o zablodah starih poljanskih in selških kmečkih gospodarjev, ki so »uspeli« napraviti iz Blegaša srenjsko planinsko gmajno, 200—300 let stare, bežne in trble bukke nam danes pričajo o uspešni naravni pomladitvi gozda. In tem starih semenjakom, ki jim je v davnini verjetno slučajno uspelo obvarovati smrtonosni udarec s sekuro — brzokone zaradi svoje invalidnosti in pokvečenosti — se je zahvaliti, da je Blegaš danes razen vrha, obraščan.

Sedanje dreveje je staro približno 80—100 let, kar pa je ostalo iglastega drevja, jelke in smreke, pa so izsekali kasnejši lastniki, ker so v prejšnjem stoletju visoko notirali edino le ti dve vrsti drevja.

Na Blegašu je bilo treba na kraju samem proučiti pravilni način dela, pravilno gozdarsko akcijo, uspešen poseg v gozd. Iz do sedaj zanemarjenega, samemu sebi prepuščenega gozda, je treba ustvariti nam in bodočim pokolenjem dragocen naravni zaklad. Po načelih sodobne gozdarske znanosti in prakse je treba vzgajati tudi gozdove Blegaša.

Tu pogledimo žalostni primer gospodarjenja privatnega lastnika, je pričel tov. Apohal, operativni šef Gozdnega gospodarstva iz Kranja, »kako je pred dvema leti zaradi pomanjkanja gozdarskega znanja posekal na prostoru enega hektara vsjo mlado bukovino, staro komaj 40 let in kjer bi zdaj lahko najlepše redčili. Zdaj je tu sama golota in na površini je ostal sam čist apnenec. Koliko truda, prizadevanja in časa bo treba, da bomo na tej goloti ustvarili novo humozno tlo in vzgajali nov gozd!«

Absolvent kromberške gozdarske šole, mladi logar Janko Lombar iz okoliša Tur-

Tak napredek in razvoj tovarne je pripisati tudi prizadevanju vodstva podjetja. Direktor sam neprestano ugotavlja: »Dobri delovni pogoji, pol uspeha.« In to tudi drži. Vodstvo podjetja si silno prizadeva, da bi istočasno z dograditvijo tovarne dogradili tudi potrebna stanovanja za delavce. Na vzhodni strani tovarne, na majhnem hribočku, oddaljenem dobrih 5 minut že raste velika kolonija, ki bo imela 36 enodružinskih hišic. V Novi Gorici pa bodo gradili moderne stanovanjske bloke, od katerih je eden s 25 stanovanji že dograjen. Tako je v petih letih po osvoboditvi zrastle iz majhne, slabo urejene tovarne, veliko industrijsko podjetje — kombinat, ki že da slutiti, da se bo tu v nekaj desetletjih razvilo veliko in moderno industrijsko mesto — Nova Gorica.

IVICA TARKUŠ IN VLADIMIR NAROBÉ

iz SKUD »Tine Rožanc« sta se uspešno pomerila v evropski konkurenci družabnih plesov

Družabni plesi pri nas dolgo vrsto let niso prišli do veljave, največ zaradi razmer, ki so pretresale ves svet in Evropo še posebej. Zdaj ta vrsta plesne umetnosti polagoma spet pridobiva na priljubljenosti, saj ga ni med našimi delovnimi kolektivi vselelega dogodka — in teh smo doživeli med borbo za obnovu in izgradnjo domovine po vojni nič koliko — ki bi se ne končal s splošnim rajanjem mladega, in tudi nemladega sveta. In tako je družabni ples prebodel tudi to krizo in bo še dolgo ostal eno izmed torišč družabnosti in najprimernejša prilika za ugoditev človeka po njegovi unanosti, po njegovem nastopu v družbi.

Vsekakor tej vrsti plesa do sedaj v usakdanjem tempu življenja nismo posebej dali zaslužene pozornosti. Razni, na hitro prirejeni in razmeroma redki plesni tečaji v zimski sezoni niso mogli dati kvalitetnih rezultatov in tako je prišlo do tega, da danes plesni vložki na kakršnih koli družabnih prireditvah ne prenesejo še tako obzirne kritike strokovnjaka, kolikor se to odli tam niso celo prevedli od okolišnih orjejo torej naši urhinski plesalci te vrste skoraj popolno ledino in

zato jima je bilo treba pravzaprav precej poguma, da sta se spustila in konkurenco na mednarodno plesišče.

Ivica Tarkuš in Vladimir Narobé iz SKUD »Tine Rožanc« plesata rada in dobro, mlada sta še in talentirana ter — mimogrede rečeno — tudi letošnja prvaka Slovenije v družabnem plesu. Zato sta se ojunčila, da bi preizkusila svojo srečo in znanje pred mednarodnim razsodiščem, v precejšnji gneči rutiniranih plesalcev — amaterjev iz vse Evrope. Zadnje dni julija sta se s to željo zaslala v Porečah ob Vrbskem jezeru na Koroskem, sredi elite drugih konkurentov in številne mednarodne publike. Medtem ko sta na eni prvih revij že skoraj obupala nad plasmajem — družabni plesi po svetu so šli medtem svojo razvojno pot in jih danes ne gojijo skoraj nič več tako, kakor pred 10 leti — sta do turnirskega nastopa vtrajno dodajala razne osnovne elemente ter se nazadnje kot talentirana plesalca vendarle plasirala na častno 14. mesto med 24 tekmujočimi pari. Tekmeči in obdinstvo so ju sprejeli z veliko naklonjenostjo, pa tudi sama sta v bežnih nekaj dnevih nabrala mnogo dragocenih izkušenj in napotkov za nadaljnji razvoj.

Družabni plesi terjajo od izvajalca mnogo volje in vtrajnosti, precej nadržanosti in popolne muzikalnosti, javni nastopi pa so združeni tudi z znatnimi materialnimi žrtvami. Vsi tedaj niso redki zastopniki te vrsti plesne umetnosti do sedaj niso imeli, toda vltic temu so svoj prvi start na mednarodnem odru opravili uspešno. Menimo, da bi bilo prav, da bi take talente podprli, ker nam bodo prav tako, kakor vsi drugi naši uspehi, po vsem svetu dvignili sloves, hkrati pa presadili v ta svet mnogo novega, predvsem takega, kar daje družabnemu plesu svojo pravo veljavo. S. L.

Priznanje razstavljalcem II. republiške razstave

Komite vlade LRS za lokalno industrijo je najzaželejšim razstavljalcem II. republiške razstave našega lokalnega gospodarstva podelil visoka priznanja tistim razstavljalcem, ki so se posebno odlikovali. Tako je 5. avgusta t. l. razdelil predsednik Komitaja za lokalno industrijo in obrt tov. Tomo Brejc 7 zlatih, 36 srebrnih in 56 bronastih kolajz in diplomami, poleg tega pa še 165 diplom. Razstavjalce so ocenile posebne komisije strokovnjakov, ki so ocenjevale razstavljene predmete po kakovosti izdelave, po količini glede na uporabnost predmeta za široko potrošnjo ali za izvoz in po estetski obliki predmeta.

Odlikovance je tov. Tomo Brejc tudi pozdravil in v svojem govoru med drugim povedal, da postaja borba za dvig kakovosti in razširitve sortimenta vedno bolj uspešna kljub vsem težavam, da pa je ta borba, borba za dvig naše življenjske ravni, kar dokazuje, da je lokalno gospodarstvo velika sila našega družbenega in gospodarskega življenja, s čimer postaja lokalna proizvodnja vedno bolj važna in širša, tako da že preraščala lokalno dopolnilni značaj in je pomembna stroka naše lahke industrije. Poudaril je, da je bila II. republiška razstava — razstava kakovosti, čeprav nekatera dela še ne zadovoljujejo z estetske strani, v nekaterih pa še ni elementov novega družbe-

nega življenja, ki bi jih morali upoštevati v svoji proizvodnji. Povedal je, da sta največ priznanj dobili kovinska in elektrotehniška stroka, čeprav se manjka vrsta proizvodov, kakor za kmetijstvo in gospodinjstvo. Dober razvoj eta pokazali tekstilna in usnjarska stroka, toda iskati bo treba novih pobud v kakovosti izdelave blaga in širjenju proizvodnje za podeželje. Živilska industrija je imela preozek sortiment. Kar se lesne industrije tiče, je poudaril, bo treba n. pr. v pohištvu preiti normative sodobnega življenja, ustvariti nove oblike, razpisati načrtaje za arhitekto itd. Dotaknil se je tudi še drugih strok in posebej pohvalil našo domačo in umetno obrt ter revijo oblačil. Na koncu je poudaril, da moramo osnovno nalogo, doseženo s stopnjo kakovosti, razširiti v množičnost in kvantiteto. To mora postati glavna naloga našega lokalnega gospodarstva, za kar se morajo boriti vsi naši delovni kolektivi, posamezniki, ljudski odbori in organi republiškega pomena.

S tem je bila II. republiška razstava lokalnega gospodarstva zaključena, razstavjalci pa, ki so razstavljali še naslednji dan, so se razšli s trdnim sklepom, da bodo do III. razstave izpolnili vse naloge in tako dokazali, da dajejo vse svoje znanje in silo le enemu: dvigu življenjske ravni našega delovnega človeka.

Kdaj bo dobil Javornik kulturnoprosvetni dom

Na Javorniku pri Jesenicah so kmalu po osvoboditvi ustanovili SKUD »France Mencinger«, v katerem je uspešno delovalo šest sekcij. Toda v zadnjem letu je kulturno prosvetno delo v tem društvu začelo vidno pesati.

Eden izmed vzrokov slabega dela v društvu je občutno pomanjkanje prostorov. Tako se danes člani štirih sekcij društva vadijo v tesnem prostoru, ki nikakor ne ustreza. Prav zaradi pomanjkanja prostora je pred letom dni docela prenehala z delom sicer zelo agilna sekcija mladih tamburšev. Javorniški železarji, ki si želijo vsestranskega kulturnoprosvetnega življenja, že pet let gojijo željo, da bi si zgradili svoj lastni kulturnoprosvetni dom, v katerem bo dovolj prostora za vsestransko delo na kulturno-prosvetnem področju.

V ta namen so imeli na Javorniku že nešteto sešankov, na katerih so izvolili že vrsto pripravljavnih odborov, ki pa pri svojem delu niso imeli uspehov in to zaradi nerazumevanja nekaterih odgovornih ljudi na Jesenicah. Javorničani so prav tako že večkrat potrkali na vrata meročajnih činiteljev, vendar so naleteli na gluha ušesa in na nerazumevanje. Tako javorniški železarji že pet let čakajo, kdaj se jim bo uresničila želja, da bodo zgradili svoj dom, ki bo služil tudi ostalim množičnim organizacijam na Javorniku.

Nedvomno bi se dalo v petih letih marsikaj napraviti, če bi nekateri odgovorni ljudje imeli malo več volje in razumevanja za gradnjo prepotrebnega kulturnoprosvetnega doma, ki bi bil središče vsega političnega in kulturnoprosvetnega življenja na Javorniku.

novoSmednik je povedal, kako bomo varovali mladje.

»Vrh in zgornja tretjina drevesca morata biti na svobodi, spodnji 2/3 pa v senči. Mlado bukev moramo vzgajati samo v senči starih bukev.«

Kaj bomo napravili z robidovjem in srobotom, največjim sovražnikom vsake gozdne kulture?

»Pri nas srobot prerežejo v višini pol do enega metra visoko, dé eden najstarejših logarjev, tov. Lotrič iz Sela. »Robidovje pa«, počasi in s premislekom nadaljuje, »le toliko očistimo, če opazimo, da je preraslo drevesce, da njegov vrh gleda v zrak, ostalo pa je še v senči.«

Poglejmo v sosednji sestoji. Tu je treba nekaj ukreniti z nezaželenimi drevesnimi vrstami!

»Te je treba polagoma odstranjevati, pove izkušeni logar tov. Okorn iz Vetrha, gozdne uprave Tržič.«

»Tla ne smemo preveč razgaliti ozioroma odpreti direktnim sončnim žarkom«, razloži gozdarski strokovnjak tov. Urankar iz ministrstva.

In kdaj pričnemo z redčenjem?

Znova smo se ustavili na prostoru, v katerem je priroda sama nakazala zahtevo za prereditve. Drevesa so pregošta.

Oglasil se je agilni tov. Potočnik iz revirja Blegaš:

»Tu smo pravzaprav že pričeli z »rahljanjem«. Porezali bomo vsa previsoka drevesa in tista, ki imajo zelen samo še vrh. Ta-le drevesa pa, ki imajo široke krošnje, sama pa so nesorazmerno nizka, bomo raje obelili, da se bodo posušila, to pa zato, ker se na izplača na tem strmem terenu sekati in prevažati. Od drevesa pa bomo itak imeli koristi, čeprav v gozdu, kajti z njim si bomo zavarovali tla pred izsušenjem, odpadki koša bodo pognojili tlo, a mlado rastje pod košem bo polagoma prišlo na polno sončno svetlobo.«

Prišli smo na južno stran Blegaša. Na »Prvo ravnanje«, v partizanski Tivolji, prav tja, kjer je imel skoraj 2 leti svoj štab Oblastni komite.

Zopet je povzel besedo — to pot zaključno — tov. direktor Gozdnega gospodarstva (iz šole gozdarskega strokovnjaka inženirja Mirka Suštersiča):

»Poglejmo dobro! Posamezna drevesa se suše, večje odpadajo, nekatera drevesa se razvijajo preveč v višino ali v debelino... Posekali bomo previsoka in predebela drevesa, posekali bomo tudi tista, ki komaj životarijo in se bodo kmalu posušila. Pustili pa bomo že popolnoma suha drevesa, da bodo pognojila zemljo! Niž ne de, če gozd ne bo »lep«. Tu v teh divjahnah ne bomo vzgajali parkov, ampak gozdove, ki nam bodo dajali čim več dolgega tehnično visokovrednega lesa!«

(a)

Na Koroški Beli pri Jesenicah bodo zgradili

16 NOVIH STANOVANJSKIH BLOKOV

Zaradi vedno večjega pomanjkanja delavskih stanovanj v jeseniškem železarskem revirju, je podjetje »Gradiš« na Jesenicah že zgradilo štiri moderne stanovanjske bloke na plavžu in sedem stanovanjskih hiš na Javorniku. S tem pa pereče stanovanjsko vprašanje na Jesenicah še zdaleč ni bilo rešeno. Lanske jeseni so zaradi tega začeli na Koroški Beli pri Jesenicah z odkopom temeljev za zgraditev novih prepotrebni stanovanjskih blokov.

Zgodaj spomladi je betonarska brigada podjetja začela z betoniranjem temeljev za prve stanovanjske bloke, na gradbišče pa so prišli tudi zidarska, tesarska in železokrivska brigada. Pri delih so se izkazali številni delavci iz omenjenih brigad, najboljša pa sta bila večkratna udarnika Franc Mencinger in Vili Zrim, ki delata v železokrivski brigadi.

Pomanjkanje pomožne delovne sile so rešili delavci iz javniške tovarne in frontovci iz Koroške Bele ter Javornika, ki so s prostovoljnimi delom veliko pripomogli k gradnji delavskih stanovanj. Posebno velja to za delavce iz železarne, ki so hkrati tudi reflektantje za nova stanovanja, saj so prihajali na gradbišče vsak dan po končanem delu. Najbolje se je doslej izkazal Janez Šubic, ki je doslej opravil nad 1000 ur prostovoljnega dela, njemu pa sledijo številni drugi delavci, med njimi tudi Eržen Tomaž, Vidic Alojz, Mandelje Vili, France Krajcar in Zaje Ludvik, ki so opravili od 600 do 900 ur prostovoljnega dela.

Kako pravilno so frontovci iz Javornika in Koroške Bele razumeli pomen gradnje novih delavskih stanovanj, je pokazala tudi njihova visoka udeležba

na gradbišču, saj je bilo večkrat pri delu do 130 prostovoljcev. Najbolje so se frontovci izkazali pri izkopu in napeljavi vodovoda iz Koroške Bele do gradbišča, kjer so morali premestiti nad 400 m³ materiala.

Z zavestnim in poštivalnim delom je delavcem iz podjetja, kakor tudi prostovoljnimi delavcem iz Javornika in Koroške Bele uspelo dograditi prva dva bloka, na katere bodo delavci iz tesarske brigade kmalu začeli postavljati tudi ostrežja. Pri nadaljnjih treh blokih pa so gotova betonska dela in čakajo je pridnih rok zidarjev iz podjetja, kateri bodo začeli z zidarskimi deli. Poleg devetih blokov, ki so trenutno v gradnji bodo v bližnjem času začeli z odkopom temeljev za nadaljnjih sedem blokov.

Prvi bloki bi morali biti gotovi že v letošnjem letu in pripravljeni za vselitev delavskih družin. Ker pa na gradbišču primanjkuje kvalificiranih zidarjev, postavljenih nalog ne bo lahko došli. Na gradbišču je zaposlenih tudi več mladih delavk, ki opravljajo vsa pomožna zidarska dela. Z izboljšanjem delovnih pogojev bi delavke na gradbišču po vsej verjetnosti laže in hitreje izpolnjevale planske naloge. Tako bi se nečudoma dvignila tudi njihova storilnost, kar bi pripomoglo k hitrejšemu izpolnjevanju postavljenih rokov za izgotovitev novih stanovanjskih hiš.

Z gradnjo stanovanjskih blokov, kjer bo prostora za 64 delavskih družin bodo morali delavci iz podjetja »Gradiš« kakor tudi frontovci iz Javornika in Koroške Bele še bolj pohiteti, da tako omogočijo čimprejšnjo vselitev prvim družinam javniških kovinarjev, ki z nestrpnostjo pričakujejo novih udobno zgrajenih stanovanj.

Tekstilni delavci v Srbiji so tudi uvedli turnirski način tekmovanja

Turnirski način tekmovanja, s katerim je mladinska organizacija v Predilnicah in tkalnicah v Mariboru napravila veliko prelomnico v dosedanjem načinu dela naše tekstilne industrije, se vedno bolj širi. Uspehom, ki so jih dosegle tekstilne brigade v enomesečnem republiškem tekmovanju, so priložili delovni ljudje iz kovinske in lesne industrije, iz delovnih kolektivov gradbenice in usnarjev. Pred kratkim pa so s turnirskim tekmovanjem začeli tudi javniški železarji. Prednost turnirskega tekmovanja in doseženi uspehi naših tekstilcev pa so našli velik odmev tudi v bratski republik Srbiji.

V številnih tekstilnih tovarnah so turnirski način tekmovanja dobro proucili in končno organizirali prvo tekmovanje. Tako se je začela borba za točke med brigadami v tekstilnih tovarnah »Stalingrad«, »Sonja Marinkovič« in v tekstilni tovarni »Cveta Dabič« v Titovem Uzicu.

Pri organizaciji turnirskega načina tekmovanja so se posebno izkazale sindikalne organizacije tekstilnih tovarn, ki so s pravilnim prikazovanjem pomena turnirskega tekmovanja uspele zainteresirati za tekmovanje stotine delavcev in delavk v predilnicah in tkalnicah. Hkrati pa so vzbudile zanimanje tudi pri tehničnih vodstvih v svojih podjetjih, ki so pohitela s pripravami za začetek prvega tekmovanja. Kako velikega pomena je turnirsko tekmovanje za doseganje in preseganje planskih nalog v podjetju, so ugotovili že v prvih dneh tekmovanja v tekstilnih tovarnah v Beogradu, v tkalnici tovarne »Stalingrad«, kjer se je proizvodnja povečala za celih 10,8%. Odlične uspehe v povečanju proizvodnje so dosegle tekstilne brigade iz tovarne »Sonja Marinkovič«, kjer se je izboljšala tudi kakovost izdelanih proizvodov.

Zanimanje za turnirsko tekmovanje pa se je pojavilo tudi med tekstilnimi delavci tovarne »Cveta Dabič« v Titovem Uzicu, kjer so posamezniki že sprejeli prve obveznosti. Med najboljšimi delavkami je Hinka Marjanovič, ki se bo kosala z delavcem Milorodom Tosičem. Obljubila je, da bo v času trajanja tekmovanja dvignila storilnost dela in normo dosegala s 115%. Hkrati

pa je sklenila posvečati še večjo pozornost kakovosti proizvodov, tako da ne bo imela nobenega svojega proizvoda v tretjem razredu, njen sotekmovalec Milorad Tosič pa je obljubil, da bo dnevno normo presegal za 15%.

Poleg omenjenih delavcev so bile v podjetju tekstilne tovarne »Cveta Dabič« sprejete tudi kolektivne obveznosti, kjer se je najbolje izkazala brigada Ljubimko Gavrilovič, ki je napovedala tekmovanje brigadi Budimira Kuburoviča, katere velja za najboljšo brigado v podjetju. V prvih dneh tekmovanja je v tej tovarni dosegla največji uspeh brigada Dragice Dak, ki je osvojila že pet točk.

Prvim uspehom tekstilnih delavcev v Srbiji sledijo vsak dan novi večji uspehi, vsak dan je večje število brigad, ki se borijo za naslov najboljših brigad v svojem podjetju. Turnirsko tekmovanje bo tako zajelo vrsto novih kolektivov širom po naši domovini. Borba za izpolnitev petletnega plana bo postala uspešnejša, saj se bo z razširitvijo turnirskega tekmovanja nenehno dvigala storilnost dela posameznih delavcev kakor tudi delovnih kolektivov vseh panog naše industrije.

ZELEZNIČARJI SO PROGLASILI UDARNIKE

Pri našem vsakodnevnem delu vev preveč pozabljamo na napore, ki jih vlagajo v svoje delo železničarji. Nečudoma je mnogokrat tudi od njih odvisno izpolnjevanje plana v naši industriji, ki je večinoma navezana na dovoz raznega materiala po železnici. Od pravočasnega prevoza hrane iz enega kraja v drugi kraj je odvisna tudi preskrba naših delovnih ljudi. Zelezničarji imajo ogromno in odgovorno nalogo tudi pri delih na progi, kar pa se dostikrat ne upošteva.

O vsem tem so se pogovorili železničarji poljskega okraja na skupnem sestanku 24. julija. Iz poročila glavnega nadzornika tov. Savodnika je bilo razvidno, da so polletni plan dosegli s 93%. Glavni vzrok za nedoseganje plana je bilo v tem, da so med tem časom izvršili še vrsto izvenplanskih del, ki v začetku leta niso bila predvidena. Delno pa je vplivalo tudi pojojanje delavcev v druge edinice izven

V jesenskih dneh bo oddih na morju najlepši

Zdravilišče SLATINA RADENCI
danes in nekdanj

Če primerjaš sliko, ki jo je nudila Slatina Radenci pred vojno, s sedanjo po osvoboditvi, boš videl, da se je popolnoma spremenila. Včasih je bilo to zdravilišče domena petičnih ljudi, danes pa obiskujejo zdravilišče ljudje, ki jih je ljaka postal na zdravljenje. Državni zavod za socialno zavarovanje, Zveza borcev ali pa organizacija Vojaških vojni invalidov.

Te dni je dosegel obisk gostov v Radencih tak rekord, kakor ga še do sedaj ne poznajo. Šef recepcije je povedal, da so imeli te dni 414 prenočevalcev. Vedno večji dotok gostov zahteva, da bi prihili z gradnjo novega hotela. Direktor gostinskega podjetja zdraviliške uprave tov. Stane Šmajdel je povedal, da so na eni izmed konferenc že razpravljali o razširitvi zdravilišča. Zdej se izdelujejo načrti za nov hotel, ki bo stal na ravnini med sedanjo kavarno in dietišno menzo. Novi hotel bo imel okrog 400 sob z vsemi kopalniškimi napravami in posebno menzo, kjer bo možno nastaniti 600 gostov. Tak načrt ima ljudska oblast, da bi nudila našim delovnim ljudem zdravje in okrepitev.

Šef-zdravnik dr. Franjo Zupan, ki se je specializiral za kopalniške zdravniške v Nauheimu pri Frankfurtu ob Meni, pa je predlagal, naj bi črpalke zdravilne

vode poglobili. Tako bi prišli do toplih vrelcev in bi odpadlo sedanje ogrevanje, ki stane veliko denarja. Tako so storili tudi v Nauheimu. Vrtali so v globino 180 metrov in zdaj ima vse kopalniške naravno toplo vodo. Nauheimske toplice so po sestavi močno podobne radencijskim. Radenci celo prekašajo po zdravilnih sestavinah toplice v Nauheimu, ki so svetovno znane. Njihovo vlogo bi prav lahko prevzeli naši Radenci, če bi povečali kopalniške naprave in omogočili nastanitev tudi inozemskim gostom, ki bi na ta način donosili v državo devize.

O strokovnih nasvetih specialista dr. Zupana bi kazalo vsekakor voditi računa. O zdravilnosti radenske slatine je dr. Zupan poročal že na več mednarodnih kongresih kopalniških zdravnikov in napisal več študij, katere je objavil v medicinskih glasilih.

Zdravilišče Slatina Radenci je znano že kakih sto let. Prvi zapiski o zdravilišču segajo v leto 1833. Takrat so bili ti kraji še močno odročni in širšemu svetu neznan. Mimo Radencev se je peljal ležaj z vozom v Ljutomer mladi študent kemije in medicine Karal HENN. Na kraju, kjer je danes največja zdra-

višiska stavba Velika Terapija, je bilo takrat še močvirje, iz katerega je močno bobnelo. Študent je zabudeno povprašal voznika, kaj pomeni to bobnenje. Ta pa mu je pojasnil, da imajo »čarovnice tamkaj svoj stan. Kuhajo v velikem kotlu v podzemlju in pripravljajo hudo uro«. HENN pa je stopil in opazoval. V poltini pa je vrel in tulilo...

Nato se je odpravil, pa se spet vrnil, proučeval vrelce in njegovo zdravilno moč ter pripovedoval o njem, vendar pa je našel vsepovsod gluha ušesa. Šele čez 32 let se je vrnil HENN kot bogat mož v Radence, kupil zemljišče in začel graditi zdravilišča, črpati tudi slatino ter jo razpošiljati v razne kraje. Tako je rasla veljava in dober glas Slatine Radencev iz leta v leto.

Zdej so vrelci ljudska last ter služijo plemenitemu namenu: zdravju izvrševalcem petletnega plana.

J. Z.

Otroci naših izseljencev so prišli iz Francije na počitnice

Iz Francije je pred kratkim prispelo 42 otrok naših izseljencev v zvezno mladinsko okrevališče Selce ob morju. Stari so od 5 do 14 let in je med njimi 24 dečkov in 18 deklic. Doma so iz najrazličnejših krajev Francije. Izpolnila se jim je velika želja, videti domovino svojih očetov. »Hotela sem videti Jugoslavijo, kjer je bil rojen moj oče, ki mi je o njej mnogo pripovedoval« — je rekla 13-letna Olga Suhadolčan, ki živi v okolici Pariza in hodi v 4. razred gimnazije. Njen oče je prišel v Francijo pred 25 leti. Olga dobro govori slovenski. Oče 11-letnega Milana Vukoviča je rudar v Marceilles-u. Doma je iz Knina v Dalmaciji. Mnogokrat je pripovedoval Milanu o Jugoslaviji in o maršalu Titu. »V Franciji je v šoli zabranjen razgovor o politiki, pri vas pa je drugače. Rad bi videl, da bi tudi pri nas v Franciji imeli otroci tako veselo življenje, kakor ga imajo naši pionirji« — je povedal 14-letni Andrej Novak, učenec tehnične šole iz Marceilles-a.

Ena izmed spremljevalk otrok — žena našega izseljenca Miloša Kukolja je dejala, da ni mogla verjeti, da Jugoslavija tako skrbi za otroke in jim nudi tako prijetno počitniško letovanje. Sedaj pa na lastne oči vidi, kako se v Jugoslaviji gradi socializem.

Mladi gostje bodo ostali na letovanju v Selcih mesec dni, na kar se bodo vrnili v Francijo. D. L.

Urejuje uredniški odbor. — Glavni urednik Tone Seltskar. — Uredništvu telefon 45-39 in uprava telefon 49-70, Masarykova 14-11 v Ljubljani. — Izhaja vsak petek. — Mesečna naročnina din 15.—. Štev. ček. položnice 684-90603-9. — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani.

Podpisal sem!

Počasi in ves truden se je vračal domov Tomaž, bajtar in delavec na žagi. Nizek in širokoplečat se je pozbaval po rebri zdaj na to, zdaj na ono stran. Čez globoko zorano čelo so mu silili osiveli lasje, katere si je od časa do časa popravljal s počasno krettnjo.

Ko je prišel do svoje bajte, je z nogo sunil v vrata brez kljuka, stopil v temno vežo, prestopil prag kuhinje in zagodrnjal: »Dobro večer!«

Za ognjiščem je stala njegova žena Angela, majhna in drobna. Ruto je imela zavezano navzkriž in njene modre oči so bile obrobline z drobnimi gubami. Brž je pripravila skledo in stresla vanjo krompir.

»Spet krompir, kaj hočeš!« je vzdihnila globoko.

Tomaž je sedel za mizo, pograbil žlico in trkal z njo ob mizo. Ko je Angela postavila predenj večerjo, je globoko zajel. Potem je za trenutek prenehal in se zamislil.

»Podpisal sem!«
Žena je obstala z odprtimi ustmi. Strmelona je vanj, pristopila k mizi in se naložila nanjo z obema rokama. Nekajkrat je odprla usta, kot bi lovila besede, na enkrat pa je začela, sprva tiše, nato pa čedalje bolj glasno.

»Podpisal si! Rekla sem ti, ne podpisil! A, podpisal si! Kaj pa bajta? Streha? Okna. Kje bova vzela denar, a? Ta je pa dobral!«

Vsa razkačena je še bolj povzdignila svoj glas in zahtela.

»Mi reveži naj posojujemo, mi, ki nimamo niti iz rok v usta! Ti pa greš in podpisješ kar pet tisočakov!«

Kakor iz uma je krčila z rokama.

»Ti si jih dal pet, kaj pa Boštjan, ki je samo letos prodal dva prašiča in šest polovnjakov vina. Ali ni to sramota, da bo on podpisal le štiri tisočake, ko bi jih lahko dal najmanj desetkrat toliko. Fej, sram ga bodil!«

Angeli use to ni šlo v glavo, kadar je razmišljala o tem. In če si je še tako dopovedovala, tega ni mogla razumeti, da se Boštjan, ki samo grabi in deva na kup tisočake, vselej spretno izmakne, kadar je treba dati. To jo je bolelo najbolj. In če se je dostej le ukvarjala s to mislijo, nocoj je trdno sklenila, da ga bo na prejem sestanku razkrinkala, tako razkrinkala, kakor zasluži zaradi svojega odnosa do ljudske države.

V vsej svoji onemogli jezi se je sescela na klop in si zakrila obraz, da bi Tomaž ne videl solze, ki se ji je utrlila iz očesa. Ni in ni se mogla sprijazniti s to mislijo, ki jo je grizla, zato je bolj iz maščeval-

nosti, kakor iz prepričanja čez čas v togoti siknila v moža.

»Tako jutri boš preklical, da veš, takoj jutri!«

Tomaž je ves čas buljil predse in ni rekel besede. Počasi je jedel in pojedel do konca. Ko je odložil žlico, je vstal, se zamajal, napravil korak, dva, in stopil v vežo.

»Spat moram!« je spetoma mirno dejal, potem pa za hip obstal in skoro polticho dodal:

»Spomni se njega!«

Vedel je, da je s tem povedal vse. Stopil je v izbo, se sleknil in legel v posteljo. Nekaj časa je strmel v rdeče zavesne na oknih, kmalu pa se je obrnil in mirno zaspal, kot da se ni zgodilo ničesar posebnega.

Angela se je ta večer kot še nikoli, vrtela po kuhinji. Nejevoljno je premetavala posodo sem in tja in odlagala žlice v predalnik.

»Tako, podpisal je, podpisal je, moj bog, neroda nerodna!« je neprestano momljala sama sebi.

In ko je pospravila, je ugasnila luč in tudi ona odšla v izbo. Grizla si je ustnice, zmetala obleko po mizi in polticho zagodrnjala:

»Zdej pa kar takole mirno spi...«

Legla je vzrak in se zagledala v strop. Gledala je in gledala čudne podobe, ki so se ji prikazovale iz razpok stropa, naenkrat pa jo spreletelo: »Kaj je dejal? Dal Spomni se njega!«

Njega! Osemnajst let je bil star pred petimi leti. Širok oplečat kot oče, modre oči, težke žuljave roke. In zmeraj je govoril: vsi reveži se moramo združiti v eno, vsak zase ne pomenimo nič, skupaj smo sila, ki bo osvobodila svet. Ne bo več takrat gospodarjev, ki bodo živeli na naš račun, ki bodo naše žulje spreminjali v denar... vse bo naše, delali bomo zase... Da, da, kako so se mu svetile oči!

In potem so prišli Italijani. »Ne bom jih gledal,« je dejal sin. »V hosto grem!« Kako je jokala takrat in še stari je kihal pod brke. In je šel. Včasih je prišel takole zvečer in pripovedoval o bodočih dneh. Lastna država, kjer bo delavec gospodar. O velikih borbah je govoril, o borbah, ki nas še čakajo po zmagi, o tovarnah, ki jih bo še treba postaviti. Marsičemu se bo treba opovedati. Ne živimo zase, temveč za bodoči rod. Nastojen je bil na okno in oči so se mu lesketale, modre oči, kot so njene. Potem je zamahnil z roko in izginil za hišo, čez mesec pa spet prišel in govoril, govoril... Na zadnje ga ni bilo več. Padel je tik pred koncem in zdaj leži kdo ve kaj.

»Spomni se njega!«

Angela je potisnila obraz v podglavnik. Telo se ji je sunkoma stresalo in podglavnik je postal moker. Tiščala se je vanj in lovila sapo, srce ji je tolklo in na čelo ji je leglo nekaj težkega, kot bi se vsi spomini zgrnili nanjo. Za zaprtimi očmi je videla njegov smehljajoči

se obraz, žive oči, polne vere in ljubezni in zdlo se ji je, kot da jo po ramenih treplja njegova roka. Gledala je vanj in je stišala njegov šepet: »Mati, za tovarno, za stroje, za svobodo, za samostojnost, za srečo...!« Besede so ji kapale v srce, počasi in nežno, kot kapljice voščene sveče. Objel jo je svečan mir. In zaspala je.

Ko je Tomaž, umit in spočit, zjutraj vstopil v kuhinjo, se je že kadilo mleko na mizi in rumeni žganci na krožniku so se pozbavali, ko je stopal po škripajočih deskah. Anjele ni bilo. Tomaž je sedel in previdno zajemal, vmes pa premišljal o delu, ki ga čaka. Ko je končal, je stopil v vežo. Pri vratih je stala Angela, drobna kot otrok. Sivi lasje so ji padali čez ramena, v rokah pa je nekoliko v zadregi mečkala predpasnik. Nič ni govorila, kar v tla je gledala.

Ko se ji je približal Tomaž, je dvignila oči, spustila predpasnik in položila svojo raskavo dlan na Tomaževo roko.

»Prav si storil, Tomaž, da si podpisal!«

Tomaž jo je okorno in nerodno potrepil po rami in bil je srečen in ponosen, da misli tudi ona tako.

»Hm! To je bilo vse, kar ji je rekel in že je stopil čez prag v jasno jutro. Ne da bi se obrnil, je počasi, nekoliko sključen, kot bi nosil svet na svojih ramenih, stopil po cesti. Kmalu je izginil za ovinkom, Angela pa je izza okna gledala za njim in si zdaj pa zdaj pomela...«